

Академічна доброчесність як передумова ефективної медичної освіти

Рябушко Олена Борисівна

к.б.н., доцент, доцент кафедри медичної біології
Української медичної стоматологічної академії
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0249-4852>

Клепець О.В.

викладач кафедри медичної біології
Української медичної стоматологічної академії
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6398-9459>

Ваценко А.В.

к.б.н., доцент, доцент кафедри медичної біології
Української медичної стоматологічної академії
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5989-9493>

Улановська-Циба Н.А.

к.б.н., доцент, доцент кафедри медичної біології
Української медичної стоматологічної академії
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5093-5686>

Передерій Н.О.

к.м.н., доцент, доцент кафедри медичної біології
Української медичної стоматологічної академії
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3856-3875>

Головною метою вищої медичної освіти є всебічне формування особистості висококваліфікованого спеціаліста, здатного до самоосвіти, саморозвитку та інноваційної діяльності в умовах сучасного інформаційного суспільства. Стрімкий розвиток сучасної науки і широке впровадження нових технологій та методик у сферу практичної медицини кардинально змінюють не тільки умови праці медичних працівників, але й істотно підвищують вимоги до

випускників вищих навчальних закладів. Для досягнення успіху у здобутті якісної вищої освіти необхідно перетворити студента із пасивного споживача масиву теоретичних знань в активного їх творця, що спроможний сформулювати проблему, проаналізувати шляхи її вирішення, визначити оптимальний варіант і обґрунтовано довести його правильність. Система вищої медичної освіти покликана готувати фахівців не тільки з високим рівнем теоретичної та практичної підготовки зі своєї спеціальності, але й працівників, які спроможні швидко і ефективно реагувати на новітні досягнення медичної науки, які володіють клінічним мисленням і навичками епідеміологічної оцінки ситуації і готові впроваджувати наукові розробки в практику охорони здоров'я. Ефективному досягненню цієї мети сприятиме всебічний розвиток студента як особистості, його талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, а також формування моральних цінностей, здатності до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству. Тому необхідною передумовою підготовки майбутніх лікарів у вищому медичному навчальному закладі стає дотримання норм академічної доброчесності.

Стаття 42 Закону України «Про освіту» (05.09.2017) трактує академічну доброчесність як сукупність етичних принципів і правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання, провадження наукової та творчої діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання, наукових та творчих досягнень [4]. Згідно положень «Фундаментальних цінностей академічної доброчесності», розроблених у міжнародному центрі академічної доброчесності при Ратлендському інституті етики Університету Клемсон (Південна Кароліна, США), це поняття розкривається як відданість академічної громади у всіх своїх діях фундаментальним людським цінностям: чесності, довірі, справедливості, повазі, відповідальності й мужності [1, 5].

Дотримання норм академічної доброчесності неможливе без співпраці того, хто навчається, із тим, хто навчає. Кожен заклад вищої освіти прагне

створити середовище, яке сприятиме навчанню, вихованню, вдосконаленню, всебічному розвитку, плідній роботі як студентів, так і викладачів, а також прагненню до обміну знаннями, впровадженню інновацій, підтриманню особливої університетської культури. При цьому кожен член університетської громади, дотримуючись таких норм, робить неоціненний внесок у розвиток свого університету, зміцнення його іміджу, ділової репутації та популярності в освітньому просторі [2].

Втілення академічної доброчесності – це, насамперед, дотримання всіма учасниками освітнього процесу принципів чесності, неприйнятності плагіату, негативного відношення до всіх видів списування, несанкціонованого використання інтелектуальних надбань інших людей, підтримання сприятливого соціально-психологічного клімату у колективі, групі, формування толерантності та високих моральних стандартів професійної діяльності. Для ефективного впровадження принципів академічної доброчесності наукові, науково-педагогічні, педагогічні працівники, співробітники, здобувачі освіти зобов'язуються дотримуватися таких норм та правил, як визнання верховенства права та законів України, патріотизму та домінування суспільного над особистим, необхідність набуття професіоналізму та компетентності, справедливість та толерантність у відносинах, чесність і порядність у поведінці та всіх видах діяльності, повага до свободи та людської гідності, персональна відповідальність за результати своєї роботи, дотримання колегіальності та демократичності, постійне самовдосконалення та саморозвиток, нетерпимість щодо недотримання засад академічної доброчесності [3]. Тому набуває значення проведення у навчальних закладах вищої освіти різноманітних заходів із запобігання шахрайству, фальшуванню та плагіату, дотримання академічних стандартів, чесність і ретельність у дослідженнях та науковому видавництві.

З метою впровадження принципів академічної доброчесності у вищих навчальних закладах охорони здоров'я розробляються положення, методичні і довідкові посібники, проводяться інформаційні заходи, створюються відповідні підрозділи, загальнодоступні бази наукових текстів, здійснюється перевірка на

плагіат дисертаційних робіт, наукових та науково-методичних публікацій, студентських наукових робіт, проводяться заходи з виявлення та попередження академічного шахрайства серед студентів. В основі академічної доброчесності лежить чесність, порядність у виконанні своїх обов'язків, довіра, справедливість, повага та відповідальність, і дотримання цих засад є запорукою формування інтелектуальної гідності, самоповаги, підвищення рівня вищої освіти і підготовки висококваліфікованих професіоналів. Лише постійна цілеспрямована робота у цих напрямках дозволить закріпити і поширити принципи академічної доброчесності в практику освітньої діяльності закладів вищої освіти, а заходи спрямовані на популяризацію засад академічної доброчесності не лише серед учасників освітнього процесу, але й серед українського суспільства загалом, сприятимуть більш швидкому впровадженню цих норм освітньої діяльності в життя вищих навчальних закладів в межах всієї країни.

Основним завданням викладачів вищої школи є передача необхідних теоретичних знань, практичних навичок та компетенцій. В процесі навчання студент завдяки самостійному опрацюванню частини матеріалів набуває навичок самостійно вчитися, що допоможе підтримувати кваліфікацію та рівень самоосвіти у майбутньому. Навчальна діяльність здобувачів освіти повинна бути об'єктивно оцінена викладачем, а свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання студентів є проявом академічної недоброчесності. Головна задача здобувача освіти полягає у чесному та відповідальному виконанні навчальних планів та програм. Важливо не допускати при цьому списування, використання заборонених джерел, обману і шахрайства при оцінюванні результатів, відсутності на заняттях без поважної причини, хабарництва. Крім того, дотримання академічної доброчесності під час створення власних проектів, наукових робіт, рефератів, виступів на конференціях, передбачає неможливість включення до своїх проектів чужих робіт без посилання на них. Таким чином, виконання норм академічної доброчесності для здобувачів освіти передбачає: самостійне та вчасне

виконання поточних навчальних завдань, завдань підсумкових контролів знань та атестацій; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, проектів, розробок інших людей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації [5].

При впровадженні норм академічної доброчесності в життя вищого навчального закладу значну роль може відігравати студентське самоврядування, оскільки студентська молодь, у своїй більшості, завжди володіла загостреним відчуттям справедливості, потягом до всього нового і цікавого, бажанням бути завжди в авангарді подій, потребою мати широке коло спілкування, бажанням спробувати свої сили в різноманітних видах діяльності, потребою завжди відповідати на виклики сучасності тощо. Тому активна участь студентів у самоврядуванні дає широкі можливості для самовираження, зростання власного авторитету серед друзів, одногрупників, колективу навчального закладу, для постійної самоосвіти та інтелектуального зростання, формування лідерських рис особистості, розвитку здібностей до комунікації, для набуття навиків колективної співпраці, виховання організованості та дисциплінованості. Діяльність студентського самоврядування може не тільки активно поширювати ідеї академічної доброчесності серед пересічних студентів, але й довести переваги чесного навчання над сфальсифікованими результатами.

Зважаючи на вище сказане, навчання на засадах академічної доброчесності має стати безкомпромісною нормою при підготовці студентів-медиків, від майбутнього професіоналізму яких залежить життя і благополуччя пацієнтів. Тільки усвідомлення абсолютною більшістю учасників процесу освіти фундаментальних цінностей академічної доброчесності є запорукою успіху суспільства та здоров'я нації.

Список використаних джерел:

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. Політики»; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова – К.; Таксон, 2016. – 234 с.
2. Гриценко М.В. Академічні цінності як основа культури якості у вищій освіті / М.В. Гриценко // Гілея: науковий вісник : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. – Київ, 2018. – Вип. 128, № 1. – С. 280–286.
3. Етичний кодекс ученого України [Електронний ресурс] / Західний науковий центр Національної академії наук України та Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України // Бюлетень ВАК України. – 2010, №2. – Режим доступу: <http://znc.com.ua/ukr/news/2009/20090123ethic.php>.
4. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
5. Сопова Д. Поняття академічної чесності: науковий дискурс / Д. Сопова // Неперервна профільна освіта: теорія і практика. – 2017. – Вип. 3/4. – С. 26–31.